40
پرسیار
لەلایەن ئافرەتانەوە
صلى الله عليه وسلم
وەڵامیان لە پێغەمبەری خواوە
ئامادەکردنی : دایکی ڕێزدار

بسم الله الرحمن الرحيم

ناسنامەی کتێب

ناوی کتێب : (٤٠) پرسیارلەلایەن ئافرەتانەوە

وەڵامیان لە پێغەمبەری خواوە ﷺ

ئامادەکردنی: دایکی ڕێزدار

ڕێکخستنی: سالارعمر

نەخشەسازی ناوەوە: عبدالله خاکی

دیزاینی بەرگ : محمد سیانی

نۆرە و ساڵی چاپ : ١٤٤٣ کۆچی، ٢٠٢٢ زاینی، ٢٧٢١ کوردی

تیراژ: ١٠٠٠ دانە

بەرهەمی: پڕۆژەی ئاگا

ناونیشـانی پڕۆژەی ئاگا لە تۆڕە کۆمەلایەتیەکان

Aga project :: پڕۆژەی ئاگا

Aga project :: پڕۆژەی ئاگا

٠٧٥٠٧١٤٧٠٣٧

٠٧٥٠ ٧١٤٧٠٣٧

@aga_kteb

پێشکەشە بە :

- دایک و باوکی خۆشەویستم، خوای گەورە بیانپارێزێت و بۆمیان بهێڵێت.
- هاوسەر و منداڵە خۆشەویستەکانم.
- مامۆستای خۆشەویستم دایکی (جەننە).
- هەموو ئافرەتان، تایبەت ئەو ئافرەتانەی ژیان و کاتیان بۆ سەرخستنی ئەم دینە دەبەخشن.
- هەموو ئەوانەی پێغەمبەری خوایان ﷺ خۆشەوێت و گوێڕاڵی دەکەن.

پێشەکی :

بسم الله الرحمن الرحيم

لە ژێر ئەم فەرمایشتەی خوای گەورە،کە دەفەرموێت: ﴿قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ ۖ فَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ﴾[1] واتە: پێیان بڵێ: فەرمانبەرداری خوای گەورە پاشان پێغەمبەر بن، خۆ ئەگەر سەرپێچی بکەن و پشتی تێبکەن ئەوە دڵنیابن خوا بێ باوەڕانی خۆش ناوێت.

هەڵسام بە کۆکردنەوە و ئامادەکردنی چل فەرموودەی پێغەمبەری خوا ﷺ تا لەم ڕێگەیەوە بزانین پێغەمبەری خوا ﷺ چ فەرمانێکمان پێ دەکات،تا ئێمەش بەپێی توانا و گونجان فەرمانەکانی جێبەجێ بکەین و گوێڕایەڵی پێغەمبەرەکەمان بین ﷺ، تا نەکەوینە ژێر باری هیچ هەڕەشەیەکی خوای گەورە.

داواکارم لەخودای گەورە لەهەر هەڵە و کەم و کوڕییەک بمانبورێت و کۆکردنەوە و ئامادەکردنی ئەم فەرمودانەشمان بۆ بکاتە توێشوو بۆ قیامەتمان....آمین

خوشکتان: دایکی ڕێزدار ٢٠٢٢/٢/١٦

---

[1] - آل عمران (٣٢)

سەرەتا....

ئیمان ـ باوەڕ ـ وتنی: (لا اله الا الله)یە

﴿عن سَعيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِيهِ (رضي الله عنه) قَالَ: لَمَّا حَضَرَتْ أَبَا طَالِبٍ الْوَفَاةُ، جَاءَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَوَجَدَ عِنْدَهُ أَبَا جَهْلٍ وَعَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي أُمَيَّةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يا عَمِّ، قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، كَلِمَةً أَشْهَدُ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللَّهِ). فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ: يَا أَبَا طَالِبٍ أَتَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ؟ فَلَمْ يَزَلْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَعْرِضُهَا عَلَيْهِ وَيُعِيدُ لَهُ تِلْكَ الْمَقَالَةَ، حَتَّى قَالَ أَبُو طَالِبٍ آخِرَ مَا كَلَّمَهُمْ، هُوَ عَلَى مِلَّةِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، وَأَبَى أَنْ يَقُولَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ (أَمَا وَاللَّهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ مَا لَمْ أُنْهَ عَنْكَ). فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: [مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ] [التوبة:١١٣] وَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى فِي أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ [إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ] [القصص: ٥٦]﴾[١]

واته:(سعيد) كوڕی(مسيب) لەباوكيەوە بۆمان دەگێڕێتەوە دەڵێ: (ابو طالب) لەسەرەمەرگدا بوو، پێغەمبەر ﷺ هات بۆ لای، بينی(ابو جهل)و (عبد الله) كوری (امية) كوری (مغيرة) لەوێن، پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: (ئەی مامە، بڵێ (لا اله الا الله)، ئەوە وشەیەكە كە لەلای خوا بەوە شايەتيت بۆ دەدەم.

---

[١]- المحدث : البخاري | المصدر : صحيح البخاري | الصفحة أو الرقم | ٤٧٧٢ : خلاصة حكم المحدث : صحيح | [التخريج: أخرجه البخاري (٤٧٧٢)، ومسلم (٢٤)

(ابو جهل)و (عبد الله) کوری (ابو امیه) وتیان: ئەی (ابو طالب) ئایا لە ئایینی (عبد المطلب) لادەدەیت؟ پێغەمبەریش(صلی الله علیه وسلم) هەمان قسەی بۆ دووبارەکردەوە، هەتا (ابو طالب) لەدوا وتەی خۆیدا وتی: ئەو لەسەر ئایینی (عبد المطلب)ە، ڕازی نەبوو بڵێ: (لااله الا الله).

پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: (بەڵام سوێند بەخوا ئەگەر ڕێگریم لێنەکرێت داوای لێخۆشبوونت بۆ دەکەم. هەر بۆیە خوای گەورە ئەم ئایەتەی ناردە خوارەوە. (کە پێغەمبەرو ئیمانداران بۆیان نییە داوای لێخۆشبوون بۆ موشریکەکان بکەن، باخزمیشیان بن، دوای ئەوەی لێیان ڕوونبوو ئەو موشریکانە نیشتەجێی دۆزەخن).

تێبینی: ڕێنمایی (هیدایەت) دوو جۆرە:

یەکەم: بەمانای دروستکردنی هیدایەت لەدڵی مرۆڤدا تەنها لەدەستی خوادایە.

دووەم: بەمانای ئامۆژگاری و ڕێنمایی ئەوە کاری پێغەمبەران و چاکەخوازانە مەبەست لەوشەی (هیدایەت) لە فەرموودەکەدا مانای یەکەمە.

بەشی یەکەم: باوەڕ بوون

پرسیاری یەکەم: ئافرەتان دەپرسن ئیسلام چیە؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ:

﴿ الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ ﴾[١].

واتە: ئیسلام بریتییە لەوەی کە شایەتی بدەیت بەوەی کە هیچ پەرستراوێك نییە شایستەی پەرستن بێت جگە لە خوا، وە بەڕاستی (محمد ﷺ) پێغەمبەری خوایە و نوێژە فەرزەکان بە ڕێك و پێکی بکەیت و زەکات بدەیت و ڕۆژووی مانگی ڕەمەزان بگریت و حەجی ماڵی خوای گەورە ئەنجام بدەیت.

[١]- المسلم

پرسیاری دووەم: ئافرەتان دەپرسن ئیمان (باوەڕ) چییە؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ:

﴿أَنْ تُؤْمِنَ بِاَللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ﴾[١].

واتە: ئیمان بریتییە لەوەی کە باوارڕ بێنیت بە خوا و فریشتەکانی و کتێبەکانی و پێغەمبەرەکانی و ڕۆژی دوایی ، وە باوەڕ بێنیت بە قەدەر خێر و شەڕی.

پرسیاری سێیەم: ئافرەتان دەپرسن: ئیحسان چییە؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ:

﴿ الْإِحْسَانِ. قَالَ: أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّك تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاك﴾[٢]

واتە: چاکەکاری بریتییە لەوەی کە خوا بپەرستیت وەکو ئەوەی کە ببینیت وە ئەگەر تۆ خوا نەبینیت ئەوا ئەو تۆ دەبینێت.

---

[١]- المسلم
[٢]- المسلم

پرسیاری چوارەم: ئافرەتان دەپرسن: شتێکمان پێ بڵێ لەبارەی ئیسلامەوە.

وەڵامی پێغەمبەری خوا ﷺ: **﴿قُلْ: آمَنْتُ بِاللَّهِ، فَاسْتَقِمْ﴾**[١].

واتە: بڵێ باوەڕم هێناوە بەخوا ئینجا ڕێگای ڕاست بگرەو بەردەوام بە لەسەری).

پرسیاری پێنجەم: ئافرەتان دەپرسن: مافی خوا چییە لەسەر بەندەکانی وە مافی بەندەکان چییە لەسەر خوا،ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ: مافی خوا لەسەر بەندەکانی ئەوەیە کە **﴿فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾**[٢].

واتە: لەڕاستیدا مافی خوا لەسەر بەندەکانی ئەوەیە کە بیپەرستن و هیچ شتێك نەکەن بەشەریکی،وە مافی بەندەکان لەسەر خوا ئەوەیە کە

﴿أَنْ لَا يُعَذِّبَهُمْ﴾[٣]. واتە:- (ئەوەیە کە سزایان نەدات).

---

[١]- المسلم

[٢]- الراوي : معاذ بن جبل | المحدث : محمد ابن عبد الوهاب | المصدر : الرسائل الشخصية | الصفحة أو الرقم | ٤٦ : خلاصة حكم المحدث] : ثابت | [التخريج البخاري (٢٨٥٦)، ومسلم (٣٠) باختلاف يسير

[٣]- البخاري

پرسیاری شەشەم: ئافرەتان دەپرسن: هەرکەس بەئیمانەوە بگەڕێتەوە بۆ لای خواو هیچ گومانێکی نەبێت دەچێتە بە هەشتەوە ، ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ:

﴿مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنْ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ﴾[١].

واتە: ئەوەی مردوو دەیزانی و باوەری وابوو کە هیچ خوایەك نییە جگە لە (الله) دەچێتە بەهەشتەوە.

تێبینی: ئەم جۆرە فەرمودانە پێویستیان بەتەواوکەر هەیە لە ئایەت و فەرموودەی تر).

[١] ـ مسلم

پرسیاری حەفتەم: ئافرەتان دەپرسن: ئەو کەسەی ڕازی بێت بە پەروەردگارێتی خوا تامی باوەڕی چەشتووە ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ: ﴿**ذَاقَ طَعْمَ الْإِيمَانِ مَنْ رَضِيَ بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا**﴾[١] واتە: تامی باوەڕی چەشتووە؛ ئەو کەسەی ڕازی بێت بەوەی کە خوا پەروەردگاری بێت، ئیسلام ئاینی بێت، محەمەد ﷺ پێغەمبەری بێت.

پرسیاری هەشتەم: ئافرەتان دەپرسن:مەرجی دامەزراوی باوەڕ(ئیمان) چییە ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ: ﴿ **لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَلَدِهِ وَوَالِدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ**﴾[٢]. واتە: کەستان باوەڕی دامەزراوی نییە هەتا منی لە منداڵەکانی و لەباوك و دایکی و لەهەموو خەڵکیش خۆشتر نەوێت.

کەواتە خۆشەویستی خواو هاوبەش بڕیار نەدان بۆی پاشان پێغەمبەرەکەی لە مەرجە سەرەکیەکانی باوەڕە (ئیمانە).

---

[١]- أخرجه مسلم (٣٤) باختلاف يسير، والترمذي (٢٦٢٣)، وأحمد (١٧٧٩) واللفظ لهما

[٢]- الألباني صحيح الجامع | الصفحة أو الرقم | ٧٥٨٢ : خلاصة حكم المحدث : صحيح

بەشی دووەم: نوێژ و دەستنوێژ :

بەشی دەستنوێژ:

شێوەی دەستنوێژی پێغەمبەر ﷺ

﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدِ ابْنِ عَاصِمٍ الْأَنْصَارِيِّ (رضي الله عنه) -وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ- قَالَ: قِيلَ لَهُ: تَوَضَّأْ لَنَا وُضُوءَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ. فَدَعَا بِإِنَاءٍ فَأَكْفَأَ مِنْهَا عَلَى يَدَيْهِ فَغَسَلَهُمَا ثَلَاثًا، ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فَاسْتَخْرَجَهَا، فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ مِنْ كَفٍّ وَاحِدَةٍ، فَفَعَلَ ذَلِكَ ثَلَاثًا، ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فَاسْتَخْرَجَهَا، فَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا، ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فَاسْتَخْرَجَهَا، فَغَسَلَ يَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ، ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فَاسْتَخْرَجَهَا، فَمَسَحَ بِرَأْسِهِ فَأَقْبَلَ بِيَدَيْهِ وَأَدْبَرَ، ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ إِلَى الْكَعْبَيْنِ، ثُمَّ قَالَ: هَكَذَا كَانَ وُضُوءُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ﴾ [١].

واتە: عبداللەی کوڕی زید کوڕی عاصم الانصاری (خوای لێ ڕازی بێت) کەیەکێك بووە لەهاوەڵان دەڵێ: پێی وترا: دەستنوێژێکمان بۆ بگرە وەکو دەستنوێژی پێغەمبەری خوا ﷺ ئەویش داوای کاسەیەکی [پڕ لە ئاوی] کرد، لاریکردەوە بەسەر دەستیداو سێ جار دەستەکانی شۆرد، ئینجا دەستێکی کرد بەئاوەکەداو دەری هێناو سێ جار ئاوی لەدەمولوتی وەردا پاشان دەستی کرد بە ئاوەکەداو دەری هێناو سێ جار دەموچاوی شۆرد، ئینجا دەستی کرد بەئاوەکەداو دەری هێناو دووجار دەستەکانی تا

---

[١]- [بخاري الوضوء١٨٣]

ئەنیشکی شۆرد پاشان دەستی کرد بەئاوەکەداو دەستی تەڕی هێنا بەسەریا، هەردوو دەستی لەپێشەوە داناو دەیبرد بۆدواوەو دەیهێنایەوە بۆ پێشەوە، ئینجا هەردوو قاچی شۆرد هەتا قولەپێی، پاشان وتی: ئابەم شێوەیە بوو دەستنوێژی پێغەمبەری خوا ﷺ.

پرسیاری یەکەم : ئافرەتان دەپرسن : خوای گەورە نوێژی بێ دەست نوێژ وەردەگرێت ،ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ: - **﴿لَا تُقْبَلُ صَلَاةٌ بِغَيْرِ طُهُورٍ ..﴾** [١]

واتە:- خوا نوێژی بێ دەستنوێژ وەرناگرێت.

پرسیاری دووەم: ئافرەتان دەپرسن : چ شتێک گوناهەکان دەسڕێتەوە و پلەمان پێ بەرز دەبێتەوە ئەی پێغەمبەی خوا ﷺ ؟

وەڵام لەپێغەمبەری خوا ﷺ: **﴿... إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ عَلَى الْمَكَارِهِ ...﴾** [٢].

واتە: بەتەواوی دەستنوێژگرتن با لەکاتی نارەحەتیشبێت .

واتە: لەکاتی سەرماو نەخۆشی و شتی تر .

---

[١]- مسلم

[٢]- مسلم

پرسیاری سێیەم: ئافرەتان دەپرسن: گوناهـ و تاوان لەگەڵ ئاوی دەست نوێژ دەڕوات ،ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ:

﴿ إِذَا تَوَضَّأَ الْعَبْدُ الْمُسْلِمُ -أَوِ: الْمُؤْمِنُ- فَغَسَلَ وَجْهَهُ، خَرَجَ مِنْ وَجْهِهِ كُلُّ خَطِيئَةٍ نَظَرَ إِلَيْهَا بِعَيْنَيْهِ مَعَ الْمَاءِ، أَوْ: مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ. فَإِذَا غَسَلَ يَدَيْهِ خَرَجَ مِنْ يَدَيْهِ كُلُّ خَطِيئَةٍ [كَانَ] بَطَشَتْهَا يَدَاهُ مَعَ الْمَاءِ، أَوْ: مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ. فَإِذَا غَسَلَ رِجْلَيْهِ خَرَجَتْ كُلُّ خَطِيئَةٍ مَشَتْهَا رِجْلَاهُ مَعَ الْمَاءِ، أَوْ: مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ. حَتَّى يَخْرُجَ نَقِيًّا مِنَ الذُّنُوبِ﴾[١].

واتە: ئەگەر بەندەی موسڵمان ــ یا ئیماندار ــ دەستنوێژی گرت، دەموچاوی شۆرد، هەرگوناهێك بەچاوکردوویەتی لەگەڵ ئاوەکەدا، دەڕوات، یا لەگەڵ دواتنۆکی ئاوەکەدا، ئەگەر دەستەکانی شۆرد هەموو ئەو گوناهانەی بەدەستی کردوویەتی لەگەڵ ئاوەکەدا دەڕوات، یا لەگەڵ دواتنۆکی ئاوەکەدا ئەگەر قاچەکانی شۆرد ئەو گوناهانەی بەوقاچانەی بۆی چووە لەگەڵ ئاوەکەدا دەڕوات یا لەگەڵ دواتنۆکی ئاوەکەدا، هەتا پاك دەبێتەوە لەگوناهـ .

[١] ـ مسلم

پرسیاری چوارەم: ئافرەتان دەپرسن : گەر لەکاتی دەستنوێژ بەشێکی لاشەمان تەڕ نەبێ نوێژمان دروستە ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵام لەکردەوەی پێغەمبەری خوا ﷺ:-

﴿ عَنْ جَابِرٍ (رضي الله عنه) قالأَخْبَرَنِي عُمَرُ ابْنُ الْخَطَّابِ (رضي الله عنه) أَنَّ رَجُلًا تَوَضَّأَ، فَتَرَكَ مَوْضِعَ ظُفُرٍ عَلَى قَدَمِهِ، فَأَبْصَرَهُ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ (ارْجِعْ فَأَحْسِنْ وُضُوءَكَ). فَرَجَعَ، ثُمَّ صَلَّى﴾[١].

واتە: (جابر)(خوای لێ ڕازی بێت) دەڵێ عومەری کوری خطاب (خوای لێ ڕازی بێت) ئاگاداری کردم پیاوێك دەستنوێژی دەگرت، بەئەندازەی نینۆکێکی لەسەر قاچی نەشۆرد بوو، پێغەمبەر ﷺ چاوی پێی کەوت پێی فەرموو (بگەڕێرەوە دەستنوێژەکەت بەباشی بگرە) (گەڕایەوەو دوایی نوێژی کرد).

[١]- [بخاري الصلاة في ثياب، الصلاة في الخفان٣٨٠]

پرسیاری پێنجەم: ئافرەتان دەپرسن: بەهۆی دەستنوێژەوە لەقیامەتدا شێوەمان چۆنە، ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ:-

﴿أَنْتُمُ الْغُرُّ الْمُحَجَّلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، مِنْ إِسْبَاغِ الْوُضُوءِ، فَمَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ فَلْيُطِلْ غُرَّتَهُ وَتَحْجِيلَهُ﴾[١].

واتە: ئێوە لەڕۆژی قیامەتدا ناوچاو جوان و دەست و پێ سپین بەهۆی دەستنوێژ گرتنەوە، هەرکەسێك لەئێوە دەتوانێ بازیاتر ناوچاوی جوان بکات و دەستوپێی سپی بکات.

---

[١]- [بخاري الوضوء١٣٦].

پرسیاری شەشەم: ئافرەتان دەپرسن: کاتێ جوان دەستنوێژمان گرت، ئایا پاداشتی چیمان بۆ هەیە ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ:-

﴿مَنْ أَتَمَّ الْوُضُوءَ كَمَا أَمَرَهُ اللَّهُ [تَعَالَى]، فَالصَّلَوَاتُ الْمَكْتُوبَاتُ كَفَّارَاتٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ﴾[1].

واتە:- هەرکەس بەتەواوی دەستنوێژەکەی بگرێت، وەکو خوای گەورە فەرمانی پێکردووە، ئەوا نوێژە فەرزەکان دەبنە هۆی سڕینەوەی گوناهەکانی نێوانیان.

پرسیاری حەفتەم: ئافرەتان دەپرسن:ئایا ئاو زۆر بەکاربهێنین بۆ دەست نوێژگرتن،ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵام لەکرداری پێغەمبەری خودا ﷺ: **﴿عَنْ أَنَسٍ (رضي الله عنه) قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَوَضَّأُ بِالْمُدِّ، وَيَغْتَسِلُ بِالصَّاعِ، إِلَى خَمْسَةِ أَمْدَادٍ﴾**[2].

واتە: انس (خوای لێ ڕازی بێت) دەڵێ: پێغەمبەر ﷺ بە مشتێك(مد) ئاو دەستنوێژی دەگرت بەمەنێك (صاع)ێك هەتا پێنج مشت خۆی دەشۆرد.[3]

---

[1] - مسلم

[2] - [بخاري الوضوء بالمد١٩٨]

[3] - مشت (مد)بریتیە لەشەشپاڵویەک درێژی لایەکی ٩/٢ سم بێت مەن (صاع): بریتیە لە جوار (مد)

٢- بەشی نوێژ :

چۆنێتی نوێژی پێغەمبەر ﷺ

﴿عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَ) قَالَ: رَمَقْتُ الصَّلَاةَ مَعَ مُحَمَّدٍ ﷺ فَوَجَدْتُ قِيَامَهُ، فَرَكْعَتَهُ، فَاعْتِدَالَهُ بَعْدَ رُكُوعِهِ، فَسَجْدَتَهُ، فَجَلْسَتَهُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ، فَسَجْدَتَهُ، فَجَلْسَتَهُ مَا بَيْنَ التَّسْلِيمِ وَالِانْصِرَافِ، قَرِيبًا مِنَ السَّوَاءِ﴾. [١]

واتە:(براء) کوڕی(عازب) (خوای لێ ڕازی بێت) دەڵێ: سەرنجی نوێژی موحەمەدم ﷺ دا وەستانەکەیم دی، ڕکوعەکەیم دی، هەڵسانەوەی دوای ڕکوعم دی، سوجدەکەی، دانیشتنی نێوان سوجدەکان، سوجدەکەی تریش، دانیشتنی نێوان سەلام دانەوەو ڕۆیشتنی هەموویان نزیك بوون لە یەکەوە.

[١]- [بخاري / صفة الصلاة/ ٧٥٩]

پرسیاری یەکەم: ئافرەتان دەپرسن: ئایە وەڵامی بانگبێژ بدەینەوە خودا؟

وەڵامی پێغەمبەری خوداﷺ:-

﴿إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ، ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ، فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا. ثُمَّ سَلُوا اللَّهَ لِي الْوَسِيلَةَ، فَإِنَّهَا مَنْزِلَةٌ فِي الْجَنَّةِ، لَا تَنْبَغِي إِلَّا لِعَبْدٍ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ، وَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَنَا هُوَ، فَمَنْ سَأَلَ لِي الْوَسِيلَةَ حَلَّتْ عليه الشَّفَاعَةُ﴾[١].

واتە: ئەگەر گوێتان لەبانگبێژبوو ئەوچی دەڵێت ئێوەش وابڵێن ئێنجا سڵاوات لەسەر من بدەن چونکە ئەوەی سڵاوات لەسەر من بدات خوای گەورە دەجار سڵاواتی لەسەر دەدات ئینجا داوای پلەوپایەی بەرزم بۆ بکەن لە خوا ئەوپلەبەرزە پلەیەکە لەبەهەشتا دەست کەس ناکەوێت یەک بەندە لەبەندەکانی خوا نەبێت داواکارم ئەو کەسەش من بم ئەوەی داوای وەسیلەم لە خوا بۆ بکات شیاری شەفاعەتم دەبێت.

[١]- مسلم

پرسیاری دووەم: ئافرەتان دەپرسن: خێری وەڵامدانەوەی بانگ چیە ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ:

﴿إِذَا قَالَ الْمُؤَذِّنُ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، فَقَالَ أَحَدُكُمْ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، قَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، ثُمَّ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، مِنْ قَلْبِهِ، دَخَلَ الْجَنَّةَ﴾[١].

واتە: ئەگەر بانگبێژ گوتی (الله اکبر)یەکێکتان گوتی (الله اکبر الله اکبر) ئینجا گوتی (اشهد ان لااله الاالله) ئەویش گوتی(اشهد ان لاالهالاالله)،دواتر گوتی (اشهد ان محمداً رسول الله)،ئەویش گوتی (اشهد ان محمدا رسول الله) ئینجا گوتی (حی علی الصلاة) ئەویش گوتی (لاحولا ولا قوة الا بالله)ئینجا گوتی (حی علی الفلاح) ئەویش گوتی (لاحول ولا قوة الا بالله) ئینجا گوتی (الله اکبر الله اکبر) ئەویش گوتی(الله اکبر الله اکبر) ئینجا گوتی(لا اله الا الله) ئەویش گوتی (الا اله الا الله)،لە دڵیەوە وتبێتی دەچێتە بەهەشت.

---

[١]- مسلم

پرسیاری سێیەم: ئافرەتان دەپرسن :ئایا پێنج نوێژەکە کەفارەتن بۆ گوناهی نێوانیان ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خوا ﷺ:-

﴿الصَّلَاةُ الْخَمْسُ، وَالْجُمْعَةُ إِلَى الْجُمْعَةِ، كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ مَا لَمْ تُغْشَ الْكَبَائِرُ). وفي الرواية: (وَرَمَضَانُ إِلَى رَمَضَانَ مُكَفِّرَاتٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ مَا اجْتُنِبَتِ الْكَبَائِرُ﴾[1].

واتە: پێنج نوێژەکەو جومعە بۆ جومعە کەفارەتن بۆ نێوانەکانیان، بەو مەرجەی گوناهی گەورە نەکرابێ .

پرسیاری چوارەم: ئافرەتان دەپرسن: مرۆڤ بە چ شتێك دەچێتە بەهەشت، ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ:- **﴿مَنْ صَلَّى الْبَرْدَيْنِ دَخَلَ الْجَنَّةَ﴾**. [2]

واتە: هەرکەس دوو نوێژی فێنکی [واتە بەیانی و عەسر بکات]دەچێتە بەهەشتەوە.

---

[1]- مسلم

[2]- [بخاري / مواقيت الصلاة /٥٤٨]

پرسیاری پێنجەم: ئافرەتان دەپرسن : چاکترین کار چییە بیکەین ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ: ﴿صَلِّ الصَّلَاةَ لِوَقْتِهَا﴾[1]

واتە: نوێژ لەکاتی خۆیدا بکە.

پرسیاری شەشەم: ئافرەتان دەپرسن: گەر نوێژمان بیر چوو یان لەخەو جێماین و خەبەرمان نەبویەوە و کاتی نوێژەکە بەسەرچوو،چی بکەین ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ: ﴿إِنَّهُ لَيْسَ فِي النَّوْمِ تَفْرِيطٌ، إِنَّمَا التَّفْرِيطُ عَلَى مَنْ لَمْ يُصَلِّ الصَّلَاةَ حَتَّى يَجِيءَ وَقْتُ الصَّلَاةِ الْأُخْرَى، فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ فَلْيُصَلِّهَا حِينَ يَنْتَبِهُ لَهَا، فَإِذَا كَانَ الْغَدُ فَلْيُصَلِّهَا عِنْدَ وَقْتِهَا﴾[2].

واتە: ئاگاداربن خەوتن نابێتە کەمتەرخەمی، بەڵکو کەمتەرخەمی ئەوەیە: کەسێك نوێژێك نەکات هەتا کاتی نوێژێکیتر دێت، هەرکەس وایکرد با هەرکاتێ بیری کەوتەوە نوێژەکە بکات ئەگەر کەوتەوە سبەینێ. با لە کاتەکەی خۆیدا بیکات.

---

[1] - مسلم

[2] - مسلم

پرسیاری حەفتەم: ئافرەتان دەپرسن:چی دەبێت لەکاتی نوێژدا چاومان بەرزبکەینەوە،ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ: **﴿لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ عَنْ رَفْعِهِمْ أَبْصَارَهُمْ عِنْدَ الدُّعَاءِ فِي الصَّلَاةِ إِلَى السَّمَاءِ، أَوْ لَتُخْطَفَنَّ أَبْصَارُهُمْ﴾**.[١]

واتە: ئەو خەڵکانە یان دەبێ وازبێنن لەچاو بەرزکردنەوە بۆ ئاسمان لەکاتی دوعاکردنی نوێژدا، یان چاویان دەفڕێنرێت) [واتە کوێردەبن].

پرسیاری هەشتەم: ئافرەتان دەپرسن: باوێشك دان لەنوێژدا چی تێدایە، ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ:- ﴿إِذَا تَثَاوَبَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ فَلْيَكْظِمْ مَا اسْتَطَاعَ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَدْخُلُ). وفي الرواية: (فليمسك بيدِه على فيه، فإن الشَّيطانَ يدخُلُ﴾.[٢]

واتە: ئەگەر یەکێکتان لەنوێژدا باوێشکیدا باچەندە دەتوانێ خۆی بگرێت و دەمی داخات، چونکە شەیتان دەچێتە ناودەمی) لەڕیوایەتێکدا (با دەستی بگرێت بەسەردەمیدا چونکە شەیتان دەچێتە ناودەمی)

---

[١]- [اقتران النيرين / بخاري / ٢٢٣٣ ب٦ل ٢١١].

[٢]- مسلم

پرسیاری نۆیەم: ئافرەتان دەپرسن:لەکاتی نوێژکردندا ئەگەر گومانمان بۆ دروستبوو سێ یان چوار ڕکاتمان کردووە،چی بکەین ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ:

﴿إِذَا شَكَّ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ، فَلَمْ يَدْرِ كَمْ صَلَّى ثَلَاثًا أَمْ أَرْبَعًا، فَلْيَطْرَحِ الشَّكَّ وَلْيَبْنِ عَلَى مَا اسْتَيْقَنَ، ثُمَّ يَسْجُدُ سَجْدَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يُسَلِّمَ، فَإِنْ كَانَ صَلَّى خَمْسًا شَفَعْنَ لَهُ صَلَاتَهُ، وَإِنْ كَانَ صَلَّى إِتْمَامًا لِأَرْبَعٍ كَانَتَا تَرْغِيمًا لِلشَّيْطَانِ﴾[١].

واتە: ئەگەر یەکێکتان لەنوێژەکەیدا گومانی بۆ دروست بوو، نەیزانی ئایا سێ ڕکاتی کردووە یان چوار، با گومانەکە فرێبدات و لای کەمی هەڵبژێرێت، چونکە دڵنیایە لێی [ئینجا ڕکاتەکەی تریش تەواو بکاتو] دوایی پێش سەلام دانەوە دوو سوجدە ببات، ئەگەر پێنج ڕکاتیشی کردبێت [لەگەڵ پێنجەمدا دەبێتە جووت و سوونەتێکی بۆ دادەنرێت] ئەگەر چوارەکەشی تەواو کردبێت ئەوملی بەشەیتان کەچ کردووە).

[١]- مسلم

پرسیاری دەیەم: ئافرەتان دەپرسن: ئایە لەکاتی ئەنجامدانی نوێژدا هەست بەشتێک بکرێت، چی بکرێت باشە ئەی پێغەمبەری خوا ﷺ ؟

وەڵام لە پێغەمبەری خودا ﷺ: ﴿لاَ يَنْفَتِلْ أَوْ لاَ يَنْصَرِفْ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتاً أَوْ يَجِدَ رِيحاً﴾[1].

واتە: با نوێژەکەی نەبڕێ تا دەنگێك دەبیستێ، یان بۆنی بایەك دەکات.

پرسیاری یازدەیەم: ئافرەتان دەپرسن: گەر کەسێك نوێژ نەکات چ حوکمێکی هەیە ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خوداﷺ:

﴿إِنَّ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكُفْرِ تَرْكَ الصَّلاَةِ﴾[2].

واتە: لەنێوان مرۆڤ و هاوەڵ بۆ خوا بڕیاردان و کوفردا نوێژ نەکردنە.

کەواتە: نوێژ کۆڵەگەی دینە و لەهیچ کات و ساتێک و بارودۆخێکدا ناکرێ وازی لێبهێنرێت.

---

[1]- رواه البخاري.

[2]- المسم

بەشی سێیەم :

خۆشۆردن و غوسل دەرکردن :

پرسیاری یەکەم: ئافرەتان دەپرسن : خۆشۆردن کەی واجب دەبێت ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ: **﴿إِذَا جَلَسَ بَيْنَ شُعَبِهَا الْأَرْبَعِ، وَمَسَّ الْخِتَانُ الْخِتَانَ، فَقَدْ وَجَبَ الْغُسْلُ﴾**. [١]

واتە: ئەگەر لەنێوان هەردوو قاچی و هەردوو ڕانیا دانیشت، خەتەنە کراوی ئەم بەر خەتەنەکراوی ئەو کەوت، ئەوا خۆشۆردن واجب دەبێت.

[١] [اقتران النيرين بخاري ١٧٦٥/٧]

پرسیاری دووەم: ئافرەتان دەپرسن: چۆن لەلەش گرانی خۆمان بشۆرین ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵام لەکردەوەی پێغەمبەری خوا ﷺ:- **﴿كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا اغْتَسَلَ مِنَ الْجَنَابَةِ غَسَلَ يَدَيْهِ، ثُمَّ تَوَضَّأَ وُضُوءَهُ لِلصَّلاةِ، ثُمَّ اغْتَسَلَ، ثُمَّ يُخَلِّلُ بِيَدَيْهِ شَعْرَهُ، حَتَّى إِذَا ظَنَّ أَنَّهُ قَدْ أَرْوَى بَشَرَتَهُ، أَفَاضَ عَلَيْهِ الْمَاءَ ثَلاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ غَسَلَ سَائِرَ جَسَدِهِ﴾**[١]

واتە: عائیشە (خوا لێی ڕازی بێ) دەڵێ: پێغەمبەر ﷺ کاتێك خۆی شۆردبایە لە لەشگرانی، (سەرەتا) هەردوو دەستی دەشۆرد، پاشان دەستنوێژی دەگرت، وەك چۆن دەستنوێژی دەگرت بۆ نوێژ، پاشان خۆی دەشۆرد، ئنجا دەستی دەخستنە نێو پرچی تا دڵنیا دەبوو پێستەکەی تەڕ بووە، دوایی سێ جاران ئاوی پێدادەکرد، پاشان هەموو لاشەی دەشۆرد.

---

[١]- رواه البخاري.

پرسیاری چوارەم : ئافرەتان دەپرسن : خۆشۆردنی ژن و پیاو لەیەك دەفردا،دروستە ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵام لەکردەوەی پێغەمبەری خوا ﷺ:

﴿كُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ إِنَاءٍ واحد بَيْنِي وَبَيْنَهُ، فَيُبَادِرُنِي، حَتَّى أَقُولَ: دَعْ لِي دَعْ لِي، قَالَتْ: وَهُمَا جُنُبَانِ﴾[١].

واتە:- من و پێغەمبەری خوا ﷺ لەیەك دەفردا خۆمان دەشۆرد، ئەو دەستپێشخەری دەکرد، منیش دەموت: داینێ بۆ من، داینێ بۆ من دەڵێ: هەردووکمان لەشمان گرانبوو.

[١]- [بخاري الغسل هل يدخل الجنب يده في الاناء٢٦٠]

پرسیاری پێنجەم :ئافرەتان دەپرسن :بڕی ئەو ئاوەی لەشگران خۆی پێ دەشوات چەندە؟

وەڵام لەکردەوەی پێغەمبەری خوا ﷺ:

﴿عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ :دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) أَنَا وَأَخُوهَا مِنَ الرَّضَاعَةِ، فَسَأَلَهَا عَنْ غُسْلِ النَّبِيِّ ﷺ مِنَ الْجَنَابَةِ؟ فَدَعَتْ بِإِنَاءٍ قَدْرِ الصَّاعِ، فَاغْتَسَلَتْ، وَبَيْنَنَا وَبَيْنَهَا سِتْرٌ، وَأَفْرَغَتْ عَلَى رَأْسِهَا ثَلَاثًا، قَالَ :وَكَانَ أَزْوَاجُ النَّبِيِّ ﷺ يَأْخُذْنَ مِنْ رُءُوسِهِنَّ حَتَّى تَكُونَ كَالْوَفْرَةِ﴾[١]

واتە: ئەبو سەلەمەی کوڕی عبدالرحمن دەڵێ :چوین بۆ لای عائشە(خوای لێ ڕازی بێت) لەگەڵ برا شیریەکەیدا، لەبارەی خۆشۆردنی پێغەمبەری خواوە ﷺ لە لەشگرانی لێی پرسی؟ داوای قاپێکی کرد بەئەندازەی (مەنێك)دەبوو، خۆی پێ شۆرد، لەنێوان ئێمەو عائشەدا پەردەیەك هەبوو، سێ جار ئاوی کرد بەسەریا وتی :هاوسەرەکانی پێغەمبەر ﷺ قژیان دەبڕی تادەگاتە ئاستی گوێچکەیان).

[١] البخاري الغسل٢٤٨

پرسیاری شەشەم: ئافرەتان دەپرسن : ئەگەر ئافرەت لەخەویا شتێك ببینێ کەپیاو دەیبینێ ئایە خۆشۆردنی لەسەر واجب دەبێت ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ:-

﴿عن إِسْحَقُ [بْنُ أَبِي طَلْحَةَ]عن أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ (رضي الله عنه) قَالَ جَاءَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ- وَهِيَ جَدَّةُ إِسْحَقَ -إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم) فَقَالَتْ لَهُ وَعَائِشَةُ عِنْدَهُ :يَا رَسُولَ اللَّهِ الْمَرْأَةُ تَرَى مَا يَرَى الرَّجُلُ فِي الْمَنَامِ، فَتَرَى مِنْ نَفْسِهَا مَا يَرَى الرَّجُلُ مِنْ نَفْسِهِ؟ فَقَالَتْ عَائِشَةُ :يَا أُمَّ سُلَيْمٍ، فَضَحْتِ النِّسَاءَ تَرِبَتْ يَمِينُكِ .فَقَالَ لِعَائِشَةَ :(بَلْ أَنْتِ فَتَرِبَتْ يَمِينُكِ، نَعَمْ فَلْتَغْتَسِلْ يَا أُمَّ سُلَيْمٍ إِذَا رَأَتْ ذَاكِ﴾[١].

واتە:- لە إسحاقی کوڕی ابي طالبەوە لە (انس)ە وە (خوای لێ ڕازی بێت) دەڵێ :(ئوم سلیم)کە نەنکی إسحاق بوو ـ هاتە خزمەت پێغەمبەر ﷺ عائیشەش لەوێ بوو، وتی :ئەی پێغەمبەری خوا ﷺ ژن، ئەوەی پیاوێك لەخەودا دەیبینێ ئەویش دەیبینێ، پیاو چی لەخۆیدا دەبینێ ئەویش دەیبینێ؟[ئایا خۆشۆردنی لەسەرە؟] عائشە(خوای لێ ڕازی بێت) وتی: هەی دەست بکەیت بەکەنوی خاڵیدا ئەی (ام سلیم) ئابڕووی ژنانت برد، پێغەمبەر ﷺ بە(عائشە)ی فەرموو: تۆدەست بکەیت بەکەنووی خاڵیدا، بەڵێ ئەی (ام سلیم) با خۆی بشۆرێت ئەگەر ئەوەی دی [لەخەویا].

---

[١]- المحدث : مسلم | المصدر : صحیح مسلم | الصفحة أو الرقم : ٣١٠ | خلاصة حکم المحدث : صحیح

پرسیاری حەفتەم: ئافرەتان دەپرسن : گەر ئاومان دەست نەكەوت چۆن نوێژ و عیبادەتەكانی تر بكەین ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵام لەكردەوەی پێغەمبەری خودا ﷺ: ﴿عَنْ شَقِيقٍ قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا مَعَ عَبْدِ اللَّهِ وَأَبِي مُوسَى (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَ)، فَقَالَ أَبُو مُوسَى: يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ، أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّ رَجُلًا أَجْنَبَ فَلَمْ يَجِدِ الْمَاءَ شَهْرًا، كَيْفَ يَصْنَعُ بِالصَّلَاةِ؟ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: لَا يَتَيَمَّمُ وَإِنْ لَمْ يَجِدِ الْمَاءَ شَهْرًا، فَقَالَ أَبُو مُوسَى: فَكَيْفَ بِهَذِهِ الْآيَةِ فِي سُورَةِ الْمَائِدَةِ: [فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا]. فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: لَوْ رُخِّصَ لَهُمْ فِي هَذِهِ الْآيَةِ لَأَوْشَكَ إِذَا بَرَدَ عَلَيْهِمُ الْمَاءُ أَنْ يَتَيَمَّمُوا بِالصَّعِيدِ فَقَالَ أَبُو مُوسَى لِعَبْدِ اللَّهِ: أَلَمْ تَسْمَعْ قَوْلَ عَمَّارٍ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي حَاجَةٍ، فَأَجْنَبْتُ، فَلَمْ أَجِدِ الْمَاءَ، فَتَمَرَّغْتُ فِي الصَّعِيدِ كَمَا تَمَرَّغُ الدَّابَّةُ، ثُمَّ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ، فَقَالَ: (إِنَّمَا يَكْفِيكَ أَنْ تَقُولَ بِيَدَيْكَ هَكَذَا). ثُمَّ ضَرَبَ بِيَدَيْهِ الْأَرْضَ ضَرْبَةً وَاحِدَةً، ثُمَّ مَسَحَ الشِّمَالَ عَلَى الْيَمِينِ، وَظَاهِرَ كَفَّيْهِ وَوَجْهَهُ؟ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: أَوَلَمْ تَرَ عُمَرَ لَمْ يَقْنَعْ بِقَوْلِ عَمَّارٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَ) ؟ ﴾[1]

واتە: شقیق دەڵێ: من لەگەڵ (عبدالله) و (ابوموسی)(خوای لێ ڕازی بێت) دانیشتبووین، (ابوموسی) وتی: ئەی باوكی (عبدالرحمن): ئایا ئەگەر پیاوێك لەشی گرانبوو و تا مانگێ ئاوی دەست نەكەوت، چۆن نوێژ بكات؟ (عبدالله) وتی: تەیەموم ناكات بامانگێ ئاوی دەست نەكەوێ، (ابوموسی) وتی: ئەی چی دەكەیت لەگەڵ ئەم ئایەتەی سوورەتی(المائده) :[ئەگەر ئاویان دەست نەكەوت با بەخۆڵێكی پاك

[1] -[بخاري التيمم ضربة /٣٤٠]

تەیەموم بکەن] (عبداللە) وتی: ئەگەر ئەو مۆڵەتەیان بدرێتێ کە لەم ئایەتەدا هاتووە، لەوانەیە کاتێ ئاویش ساردبێت بەخۆڵ تەیەموم بکەن، (ابوموسی) بە(عبداللە)ی وت: ئایا ئەم قسەی عەممارت نەبیستووە کە دەڵێ: پێغەمبەری خوا ﷺ بۆ کارێك ناردمی، تووشی لەشگرانی بووم، ئاوم دەست نەکەوت، منیش خۆمم لەخۆڵدا گەوزان وەکو وڵاغ، ئینجا هاتم بۆ خزمەت پێغەمبەر ﷺ بۆم گێڕایەوە، فەرمووی: (بەڵکو ئەوەندەت بەس بوو کە بەدەستەکانت ئاوا بکەیت) دەستی دا بەزەویدا یەك جار [هێنای بەدەموچاویدا]پاشان دەستی چەپی هێنا بەدەست و قۆڵی ڕاستیا (عبداللە) ئایا نەتدی عومەر متمانەی بەقسەکەی عەممار نەبوو؟.

بەشی چوارەم :

نەخۆشییەکانی ئافرەت

﴿عَنْ أَنَسٍ (رضي الله عنه): أَنَّ الْيَهُودَ كَانُوا إِذَا حَاضَتِ الْمَرْأَةُ فِيهِمْ لَمْ يُؤَاكِلُوهَا، وَلَمْ يُجَامِعُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ، فَسَأَلَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ النَّبِيَّ ﷺ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى: [وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ] إِلَى آخِرِ الْآيَةِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ (اصْنَعُوا كُلَّ شَيْءٍ إِلَّا النِّكَاحَ). فَبَلَغَ ذَلِكَ الْيَهُودَ فَقَالُوا: مَا يُرِيدُ هَذَا الرَّجُلُ أَنْ يَدَعَ مِنْ أَمْرِنَا شَيْئًا إِلَّا خَالَفَنَا فِيهِ. فَجَاءَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ وَعَبَّادُ بْنُ بِشْرٍ فَقَالَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْيَهُودَ تَقُولُ كَذَا وَكَذَا، فَلَا نُجَامِعُهُنَّ؟ فَتَغَيَّرَ وَجْهُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حَتَّى ظَنَنَّا أَنْ قَدْ وَجَدَ عَلَيْهِمَا، فَخَرَجَا، فَاسْتَقْبَلَهُمَا هَدِيَّةٌ مِنْ لَبَنٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَرْسَلَ فِي آثَارِهِمَا فَسَقَاهُمَا، فَعَرَفَا أَنْ لَمْ يَجِدْ عَلَيْهِمَا﴾ [1]

واتە:- (انس) (خوای لێ ڕازی بێت) دەڵێ: جولەکەکان ئەگەر ئافرەتیان بکەوتایەتە بێنوێژیی، نانیان لەگەڵ نەدەخوارد، لەماڵدا لەگەڵیا دانەدەنیشتن، هاوەڵان لە پێغەمبەریان ﷺ پرسی لەوبارەیەوە، ئەم ئایەتە هاتە خوارەوە لەسەری [پرسیارت لێدەکەن لەبارەی بێنوێژیەوە بلێ ئەوە ئازارە لەوکاتەدا لەئافرەتەکان نزیك مەکەون] تا کۆتایی ئایەتەکە. پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: (هەموو شتێکی لەگەڵدا بکەن جگە لە سەرجێیی، ئەو هەواڵە گەیشت بە جولەکەکان، وتیان: ئەم پیاوە دەیەوێ هەرچی

[1] - مسلم

کاری ئێمە هەیە پێچەوانەکەی بکات، (اسید) کوری(حضیر)و (عباد) کوڕی (بشر) هاتن وتیان: ئەی پێغەمبەری خوا جولەکەکان ئاواو ئاوا دەڵێن: ئایا سەر جێییان لەگەڵدا نەکەین؟ ڕەنگی پێغەمبەری خوا ﷺ ئەوەندە گۆڕا هەتا واگومانمان برد کە پێغەمبەر ﷺ لێیان تووڕە بوویێت، ڕۆیشتنە دەرەوە، گەیشتن بەقاپێ شیر کەبەدیاری بۆ پێغەمبەری خوا ﷺ هاتبوو، ئەویش ناردی بەدوایاندا، لەوشیرە بەشیدان خواردیانەوە، بەوەدا زانیان کە پێغەمبەر ﷺ تووڕە نییە لێیان.

پرسیاری یەکەم: ئافرەتان دەپرسن : چۆن لەحەیز و لەشگرانی خۆمان پاک بکەینەوە ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵامی پێغەمبەری خودا ﷺ: ﴿ **تَأْخُذُ إِحْدَاكُنَّ مَاءَهَا وَسِدْرَتَهَا فَتَطَهَّرُ فَتُحْسِنُ الطُّهُورَ، ثُمَّ تَصُبُّ عَلَى رَأْسِهَا فَتَدْلُكُهُ دَلْكًا شَدِيدًا حَتَّى تَبْلُغَ شُؤُونَ رَأْسِهَا، ثُمَّ تَصُبُّ عَلَيْهَا الْمَاءَ، ثُمَّ تَأْخُذُ فِرْصَةً مُمَسَّكَةً فَتَطَهَّرُ بِهَا). فَقَالَتْ أَسْمَاءُ: وَكَيْفَ أَتَطَهَّرُ بِهَا؟ فَقَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ، تَطَهَّرِينَ بِهَا** ﴾. [1] واتە: یەکێکتان ئاو هەڵدەگرێت لەگەڵ سیدرا [گەڵای دارێکە لەباتی صابون بەکاریان هێناوە] بەباشی خۆی پاك دەکاتەوە، ئینجا ئاو دەکات بە سەریا بەتوندی دەستی لێدەخات هەتا ئاو دەگاتە پێستی سەری، پاشان ئاوی تر دەکا بەسەریا، ئینجا پارچە لۆکەیەك هەڵدەگرێت و خۆی پێ پاك دەکاتەوە.

---

[1] - [بخاري الحيض٣٠٨].

پرسیاری دووەم: ئافرەتان دەپرسن : لەکاتی حەیزدا دەتوانین سەری پیاوەکانمان بشۆرین ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵام لەکردەوەی پێغەمبەری خودا ﷺ:

﴿إِنْ كُنْتُ لَأَدْخُلُ الْبَيْتَ لِلْحَاجَةِ، وَالْمَرِيضُ فِيهِ، فَمَا أَسْأَلُ عَنْهُ إِلَّا وَأَنَا مَارَّةٌ. وَإِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَيُدْخِلُ عَلَيَّ رَأْسَهُ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ، فَأُرَجِّلُهُ. وَكَانَ لَا يَدْخُلُ الْبَيْتَ إِلَّا لِحَاجَةٍ، إِذَا كَانَ مُعْتَكِفًا﴾. [١]

واتە: عائشە (خوای لێ ڕازی بێت) دەڵێ: هەر کاتێ بۆ پێویستیەك دەچومە ژوورەوە نەخۆشێکی لێبوایە، (هەواڵم نەدەپرسی مەگەر بەدەم ڕێگەوە کە تێدەپەڕیم، جاری واهەبووە پێغەمبەری خوا ﷺ سەری دەهێنا ژوورەوە بۆم خۆی لەمزگەوتەکەدابوو، منیش سەریم شانە دەکرد، پێغەمبەر ﷺ لەکاتی (إعتکاف)دا مەگەر بۆ پێویستیەك ئەگینا نەدەهاتە ماڵەوە.

١-[بخاري الاعتكاف الحائض ترجل المعتكف١٩٢٤]

پرسیاری سێیەم : ئافرەتان دەپرسن : پاڵدانەوە لەکۆشی ئافرەتی حەیزدار دروستە ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵام لەکردەوەی پێغەمبەری خوا ﷺ:

﴿كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَتَّكِئُ فِي حِجْرِي وَأَنَا حَائِضٌ، فَيَقْرَأُ الْقُرْآنَ﴾. [١]

واتە:- عائشە (خوای لێ ڕازی بێت) دەڵێ: پێغەمبەری خوا ﷺ سەری دەکردە سەر کۆشم و منیش لەحەیزدا بووم، قورئانی دەخوێند.

پرسیاری چوارەم: ئافرەتان دەپرسن : خەوتن لەیەك لێفەدا لەگەڵ حەیزدار دا دروستە ئەی پێغەمبەری خوا ﷺ ؟

وەڵام لەکردەوەی پێغەمبەری خوا ﷺ:- **﴿ بَيْنَمَا أَنَا مُضْطَجِعَةٌ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي الْخَمِيلَةِ إِذْ حِضْتُ، فَانْسَلَلْتُ فَأَخَذْتُ ثِيَابَ حِيضَتِي، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ (أَنُفِسْتِ). قُلْتُ: نَعَمْ، فَدَعَانِي فَاضْطَجَعْتُ مَعَهُ فِي الْخَمِيلَةِ. قَالَتْ: وَكَانَتْ هِيَ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَغْتَسِلَانِ فِي الْإِنَاءِ الْوَاحِدِ مِنَ الْجَنَابَةِ﴾.** [٢] واتە:- (ام سلمه) (خوای لێ ڕازی بێت) دەڵێ: لەکاتێکا من لەگەڵ پێغەمبەری خوادا ﷺ ڕاکشابووم سەرچەفێکم بەسەروەبوو کەوتمە حەیزەوە، بەدزی ڕۆیشتم جلی حەیزم لەبەرکرد، پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: (کەوتیتە حەیزەوە) وتم: بەڵێ: بانگی

---

[١]- [بخاري قراءة الرجل في حجر امرأته وهي حائض /٢٩٣]

[٢]- [بخاري من سمى النفاس حيضاً٢٩٤].

کردم لەژێر سەرچەفەکەدا لەگەڵیا ڕاکشام (ام سەلەمە) دەڵێ: خۆی و پێغەمبەری خوا ﷺ لەیەك دەفردا پێکەوە خۆیان دەشۆرد لە لەشگرانیی.

پرسیاری پێنجەم: ئافرەتان دەپرسن : ئا دەست گەمە و یاریکردن لەگەڵ ئافرەت لەحەیزدا ڕێگەپێدراوە ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵام لەکردەوەی پێغەمبەری خوا ﷺ: **﴿كَانَ إِحْدَانَا إِذَا كَانَتْ حَائِضًا، أَمَرَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ تَأْتَزِرَ فِي فَوْرِ حَيْضَتِهَا، ثُمَّ يُبَاشِرُهَا، قَالَتْ: وَأَيُّكُمْ يَمْلِكُ إِرْبَهُ كَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَمْلِكُ إِرْبَهُ﴾.** [١]

واتە:- دایە-عائشە-(خوای لێ ڕازی بێت) دەڵێ: ئەگەر یەکێکمان لە هاوسەرەکانی پێغەمبەر ﷺ لە حەیزا بوایا، پێغەمبەر ﷺ فەرمانی پێدەکرد کە نێوان ناوك و ئەژنۆی بەباش داپۆشێت، ئینجا گەمەی لەگەڵ دەکرد، دەڵێ: ئایا کامتان دەتوانن خۆتان بگرن، وەکو پێغەمبەر ﷺ دەیتوانی خۆی بگرێت.

[١] - بخاري /الحيضمباشرة الحائض٢٩٦]

پرسیاری شەشەم : ئافرەتان دەپرسن : ئافرەتی حەیزدار لەیەك دەفرا دروستە خواردن لەگەڵ هاوسەرەکەی بخوات ئەی پێغەمبەری خوا ﷺ ؟

وەڵام لەکردەوەی پێغەمبەری خوا ﷺ:

﴿كُنْتُ أَشْرَبُ وَأَنَا حَائِضٌ، أُنَاوِلُهُ النَّبِيَّ ﷺ فَيَضَعُ فَاهُ عَلَى مَوْضِعِ فِيَّ، فَيَشْرَبُ، وَأَتَعَرَّقُ الْعَرْقَ وَأَنَا حَائِضٌ، ثُمَّ أُنَاوِلُهُ النَّبِيَّ ﷺ فَيَضَعُ فَاهُ عَلَى مَوْضِعِ فِيَّ﴾[١] .

واتە:- (عائشە) (خوای لێ ڕازی بێت) دەڵێ: من لەحەیزا بووم ئاوم دەخواردەوە، پاشان دەمدایە دەستی پێغەمبەر ﷺ دەمی دەخستە سەر شوێن دەمەکەی من و دەیخواردەوە هەروەها قەپم دەگرت لە پلە گۆشت و من لەحەیزدا بووم، ئینجا دەمدایە دەستی پێغەمبەر ﷺ ئەویش دەمی دەخستە شوێن دەمەکەی من [و دەیخوارد].

---

[١]- مسلم

پرسیاری حەفتەم :ئافرەتان دەپرسن : کاتێ خوێنی نەخۆشی ببینین چیبکەین ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ؟

وەڵام لە پێغەمبەری خوا ﷺ:-

﴿إِنِّي أُسْتَحَاضُ؟ فَقَالَ: إِنَّمَا ذَلِكِ عِرْقٌ، فَاغْتَسِلِي ثُمَّ صَلِّي، فَكَانَتْ تَغْتَسِلُ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ قَالَ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ :لَمْ يَذْكُرِ ابْنُ شِهَابٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَمَرَ أُمَّ حَبِيبَةَ بِنْتَ جَحْشٍ أَنْ تَغْتَسِلَ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ، وَلَكِنَّهُ شَيْءٌ فَعَلَتْهُ هِيَ﴾[١]

واتە:- عائشە (خوای لێ ڕازی بێت) دەڵێ: ام حبیبە کچی جحش پرسی لە پێغەمبەری خوا ﷺ وتی: من خوێنی نەخۆشیم پیادێت؟ فەرمووی: ئەوە دەمارێکە، خۆت بشۆرە، ئینجا نوێژ بکە ئەویش بۆ هەموو نوێژێك خۆی دەشۆرد، لیث کوڕی سعد وتی: ابن شهاب ئەوەی نەوت کە پێغەمبەری خوا ﷺ فەرمانی کرد بە ام حبیبە (خوای لێ ڕازی بێت) کە بۆ هەموو نوێژێك خۆی بشوات، بەڵکو شتێك بووە خۆی کردوویەتی.

[١] - البخاري الحيضعرق المستحاضة٣٢١

پرسیاری هەشتەم: ئافرەتان دەپرسن : حەیزدار نوێژ و ڕۆژوو دەگێڕێتەوە، ئەی پێغەمبەری خوا ﷺ ؟

وەڵام لەکردەوەی پێغەمبەری خوا ﷺ:-

﴿عَنْ مُعَاذَةَ قَالَتْ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا): فَقُلْتُ: مَا بَالُ الْحَائِضِ تَقْضِي الصَّوْمَ وَلَا تَقْضِي الصَّلَاةَ؟ فَقَالَتْ: أَحَرُورِيَّةٌ أَنْتِ؟ قُلْتُ: لَسْتُ بِحَرُورِيَّةٍ، وَلَكِنِّي أَسْأَلُ. قَالَتْ: كَانَ يُصِيبُنَا ذَلِكَ، فَنُؤْمَرُ بِقَضَاءِ الصَّوْمِ وَلَا نُؤْمَرُ بِقَضَاءِ الصَّلَاةِ﴾[1].

واتە: (معاذة) دەڵێ: لە (عائشە)م پرسی وتم: چییە وا حەیزدار ڕۆژو دەگێڕێتەوە بەڵام نوێژ ناگێڕێتەوە؟ وتی: ئایا تۆ حەروریت؟ وتم: من (حەروری)[2] نیم، بەڵکو پرسیار دەکەم. وتی: کەتوشی ئەوە دەبووین فەرمانمان پێدەکرا کە ڕۆژو بگێڕینەوە، بەڵام فەرمانمان پێنەکرا کەنوێژ بگێڕینەوە.

[1] - مسلم

[2] - حروری: کۆمەڵێک بوون لە خەواریجەکان دەیانوت دەبێ نوێژیش بگێرنەوە. (بخاری/ الحیض/ لاتقضی الحائض الصلاة/ ٣١٥).

پرسیاری نۆیەم : ئافرەتان دەپرسن : یەکێکمان [جاری وا هەیە] جلەکانی خوێنی حەیزی بەردەکەوێت چی لێ بکات؟

وەڵامی پێغەمبەری خوا ﷺ:-

﴿ إِحْدَانَا يُصِيبُ ثَوْبَهَا مِنْ دَمِ الْحَيْضَةِ، كَيْفَ تَصْنَعُ بِهِ؟ قَالَ: (تَحُتُّهُ، ثُمَّ تَقْرُصُهُ بِالْمَاءِ، ثُمَّ تَنْضَحُهُ، ثُمَّ تُصَلِّي فِيهِ﴾[1].

واتە: بی پروێنە ئینجا ئاوی پیا بکەو دەستی لێ بخە، ئینجا ئاوی پیا بکەرەوەو دوایی نوێژی پێوە بکە. [واتە: بیشۆرە].

[1] ـ مسلم

لە کۆتاییدا :

لە خوشکانی ئازیزم دەپرسم، ئێمە پرسیارمان کرد و پێشەوا و نێردراوی هەموو جیهان، پێغەمبەری خوا ﷺ وەڵامی داینەوە.
ئایا گوێڕایەڵی پێغەمبەرەکەت دەکەیت؟ یان سەرپێچی دەکەیت؟
گەر سەرپێچی بکەیت گومانی تێدانییە لەڕێگای ڕاست لادەدەیت و دەکەویتە بەر هەڕەشەی خودای گەورە و زەرەرمەند دەبیت.
گەر گوێڕایەڵیش بکەیت،بەدڵنیاییەوە خودای گەورە لەخۆت ڕازی دەکەیت و دەبیتە یەکێك لەو کەسانەی لەبەهەشتا لەڕیزی چاکەکاران و شەهیدان و پێغەمبەران دەوەستیت بۆ بینینی خوای گەورە.
داواکارم خوای گەورە ئەم هەوڵەم لێ وەرگرێت و بۆم بخاتە سەر تەرازووی چاکەکانم.
خوای گەورە لەئێمە و خوشکانیش ببورێت و لەبەهەشتەکەی و بینینی خۆی بێبەشمان نەکات ....آمین

﴿ دایکی ڕێزدار ﴾

٢٠٢٢/٢/١٨

ناوەڕۆك